

TÜNDÉR UJJAK

a Divat Ujság melléklete

SZERKESZTI
TREITZ PÉTERNÉ

XIV. ÉV,

BUDAPEST, 1907. JÚNIUS.

2. SZÁM.

A csipkéről.

Már az ó-kor asszonyai remekeltek a fényezésben és a mit koruk művészete és ipara adott, abból a legszebbet szerezték meg szépségük emelésére. Bár nagy kultúrájuk volt az egyiptomiaknak, a görögöknek és rómaiaknak, biborba, bársonyba öltöztek az asszonyok bizánc fénykorában, de a legszebb, a legnemesebb női dísz — a csipkét — aközépkor adja nekünk.

A csipke a női ügyesség és türelem jelképe, évszázadok óta vetekedik értékben a gyémánttal és bármely drágakővel, rajzának művészi szépsége, anyagának lenge költői volta minden drágakő fölé emeli. Az ékszer lehet pazar pompájú, csillogó, szemkápráztató dísz a nő bársonyos nyakán, de a csipke nemes előkelőségét, bájosságát nem homályosíthatja el.

Legelőször a művészet hazájában, a szép Itáliában látjuk felmerülni a csipkét. Készítéséhez cernát, pamutot, gyapju-, selyem-, arany- és ezüstszálat, lőszórt, acél- drótot használnak. Készítési módja szerint 1. kézzel varrott (point), 2. rátétes (point-

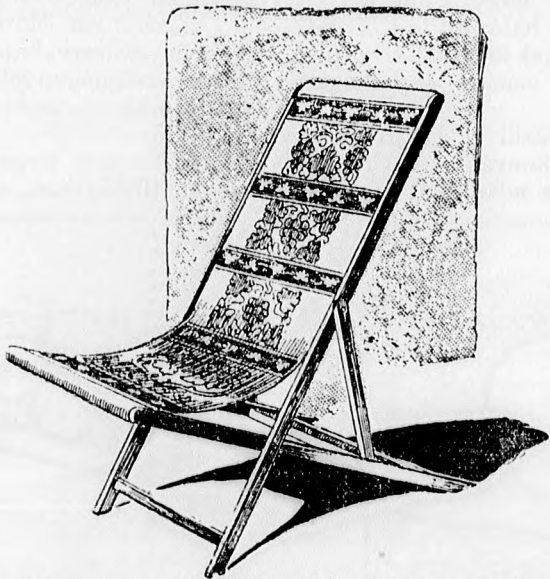
applique), 3. vert (dentelle), 4. és géppel készült csipke. Van selyem- és gyapotecsipke (mohaires).

A tüvel varrott csipke is Olaszországban tűnt fel, a hol, mint más kézimunkát és művészetet, a kolostorokban, később a várakban gyakorolták. Legrégibbek az ugynevezett recegipürök, hasonlóak a mostani rece munkákhoz és olyanok, melyeknek mintáit körül varrták cernával és a minta között a szövetet kivágták, szükség szerint összekötő-öltésekkel akasztották egymáshoz az egyes alakokat.

A 16. században e munkákról *mintakönyvet* készítettek, melyekből azonban alig marad reánk néhány példány.

Többnyire főrangú hölgyek számára készültek e könyvek, a kik nagy kedvvel munkálták a csipkét.

A csipkeverő párna feltalálója, a németalföldi Uttmann Barbara, Szászországba is átültette nemes tudományát és onnan Csehországba is átszármazott. Alba véres uralkodása alatt németalföldi szökevények

Angliában települve le, e nemes iparágat ott is meg honosították. Mikor a francia miniszter, Colbert, legelőször megpendítette a nagybani csipkegyártás eszméjét, annyi csipkemunkás vándorolt ki Németalföldről Franciaországba, hogy a belga király rendeletet adott ki, a melyben minden kivándorlót súlyos büntetéssel fenyeget.

Franciaország azontul nemcsak főhazája lett a csipkegyártásnak, de egyuttal ő használja fel a legnagyobb részét, pl. a Bruxellesben készülő „Valenciennes point”-ból több kél el Franciaországban magában évenként, mint az egész világon együttesen.

A franciák századok óta rajonganak e lenge diszért és XIII. Lajos alatt valódi mániává nőtte ki magát ez az előszeret. Az anyakirályné, Medicis Mária, különösen szerette a drága csipkét és a Louvréban még ma is látható Rubens és Porbus festett arképei bizonyítanak a mondottak mellett. Még az urak is a legfényűzőbben hódoltak a divatnak. Nemcsak fehérneműjök, de még csizmaszárak, cipőjök, keztyűjök sem nélkülözhetette a költséges diszt. De mind e csipke akkor még külföldről hozott be, s minél nagyobb adót róttak rá, annál nagyobb volt kelete is. Erre kapta magát Colbert, s mint afféle szemes ember, Velencéből kitűnő munkásokat hozott, az Allençon melletti szép Souray-kastélyt Gilbert asszony, a híres csipkekészítőnő rendelkezésére bocsájtotta s oly csipkéket állíttatott elő, hogy XIV. Lajos, midőn az első francia gyarmányu készletet lábához rakták, annyira el volt ragadtatva általa, hogy azon óhajának adott kifejezést, mikép udvaránál csupán csak „francia point” hordassék ezentul. Ez a nagy eredmény arra bírta Colbertet, hogy több helyen állíttatott csipkegyárakat és így határozottan mondható, hogy Franciaország Colbertnek köszönheti csipke iparát, mely ma már ötvenezer embert foglalkoztat ottan.

A francia gyártmányok közül a legszebb az alençoni csipke, a mely igen vékonyszálú, de tömött mintájú, tisztán kézben készül és nem vetélő párnán.

A munkásnők közül egy rész csak az alapot varrja, a másik a mintákat és a legügyesebbje állítja aztán minta szerint össze. Ez a legnehezebb és sok ügyességet és izlést kíván. Az alençoni-csipke egy virágjának elkészítéséhez néha tíz leány is kell, ez magyarázza meg rendkívüli drágaságát. Szép még a normandiai fekete csipke, az auvergnei gipürök. Puyból híres gép-csipke kerül ki.

Az alençoni-csipke is hanyatlott, a mikor a kor letűnt, melynek fénykorát köszönhetette. Ujból csak I. Napoleon korában tünt ismét fel. A császár maga rendelte neje Mária Lujza számára azt a híres ágykészletet, melybe a császári korona és cimerek voltak belevarrva. Remek dolgok készültek a hercegnők és az egész udvar számára. Páris városának ajándéka, a mely több függönyből áll, meghaladja a százhuszezer koronát. De bármily lenge és pókhálószzerű ez a finom és drága igazcsipke-fátyol, függöny, mégis túlélték császári birtokosuk trónját.

Chantillyben szintén híres csipkekészítés virágzott, Olaszországban *Genuában* és *Velencében* nagy csipkeipar fejlődött ki. A velencei csipke igen gazdag gipürfaj, domboru mintával (punto die Venezia), gyönyörű rajzzal.

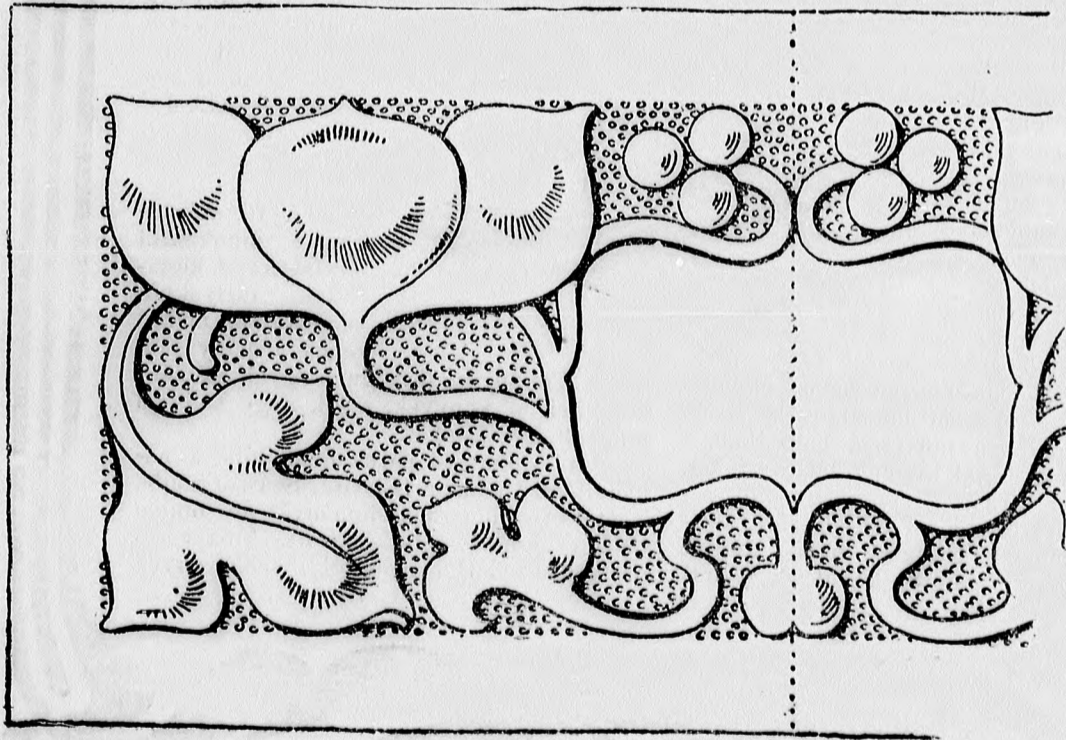
Németalföldön a Brüsszel környékén készült csipke világhírű. Pókhálószzerű alapon varrt minták, többnyire virágok, szebbnél-szebb rajzzal. A milyen mesés szépségű dolgok ezek, épp oly drága az előállításuk.

Ausztriában Csehország dicsekedik óriási csipkeiparral, ezek vertcsipkék és a vetélőpárnán készülnek. Alsó-Ausztriában, Dalmáciában szintén jelentékeny csipkeipar van.

Hazánkban Mária Terézia idejében kezdtek a felső bányavárosokban meghonosítani a csipkekészítést, változó eredménnyel készült ott több vidéken napjainkig, mignem most a csipkekészítés nagy lépéssel megy előre.

Különösen megemlítendő a kézzel varrott *halasi* csipke. Hazánkban a vert csipke készítése régen

divott, de a kézzel varrott csipkét Dékány Arpád rajztanárnak köszönhetjük, a ki a brüsszeli módjára pókhálószzerű finom csipkefajt készített saját rajzai szerint. Ennél az alap és a minta tisztán magyar ornament és virág-szerű, ugyszintén a figurális diszt, a melyet kézzel varrnak. Fehér ésszines csipkék is készülnek ebben a modorban. Jelenleg az állam támogatásával Óbudán csipkeiskolát létesített Dékány, honnét mesés szép dolgok kerülnek ki, melyek elviszik a magyar ipar művészetét a világ minden részébe.

Nagyon szép az ugynevezett *csetneki* csipke. Ez horgolt munka és a Szonntag nővérek érdeme, hogy már is oly sok megrendelés érkezik Amerikából és sok külföldi városból számunkra. Az Iparművészeti Múzeum egyik termében télen át hetenkint több órán át tanfolyamot tartanak Szonntag nővérek, a hol bárki tanulhatja a csetneki csipke készítését, akár kenyérkereseti célból akarja, akár kedvtelésből. Az előbbieket ellátják tulong-tul pénzhozó munkával, az utóbbiakat pedig hasznos utasítással és szebbnél-szebb mintákkal. A csipkét olyképp készítik, hogy kemény fonálra ráhorgolják a különféle (szintén tisztán magyaros) mintákat és akkor gipűrszerű hálózattal állítják össze az egyes alakokat. Tulipán, szekfű, gránátalma reáliszerűen emelkedik ki az alapból, melyeknek egyes levelei is különféle mintával vannak kitöltve. Irországban van nagyon elterjedve a művésziesen horgolt csipke, a hol inséges időkben egyedüli keresetforrása ez a népnek. Vajha a csetneki csipke is ezt a feladatot teljesíthetné a legnagyobb magyar inséggel — a kivándorlással — szemben.

A *sóvári* csipke vert csipke, de oly lenge, finom, szálak és apró minták, hogy méltán nevezhetjük egyik legszebb magyar csipkénknak. (A sóvári csipkéről hosszabb cikket hoztunk 1905. évben, negyedik számunkban.)

A *körmöcbányai* szintén vetélt csipke és ilyenfajta több felsővidéki helyen készül háziiparszerűleg.

A *püls-szántói* recepűrszerű csipke különösen függönyökhöz, ruhadiszekhez használható, mint a melyeneket bemutatott Batthány grófné ruháin a Magyar Nők Körében a Petőfi-ünnep előkészítő összejövetelén.

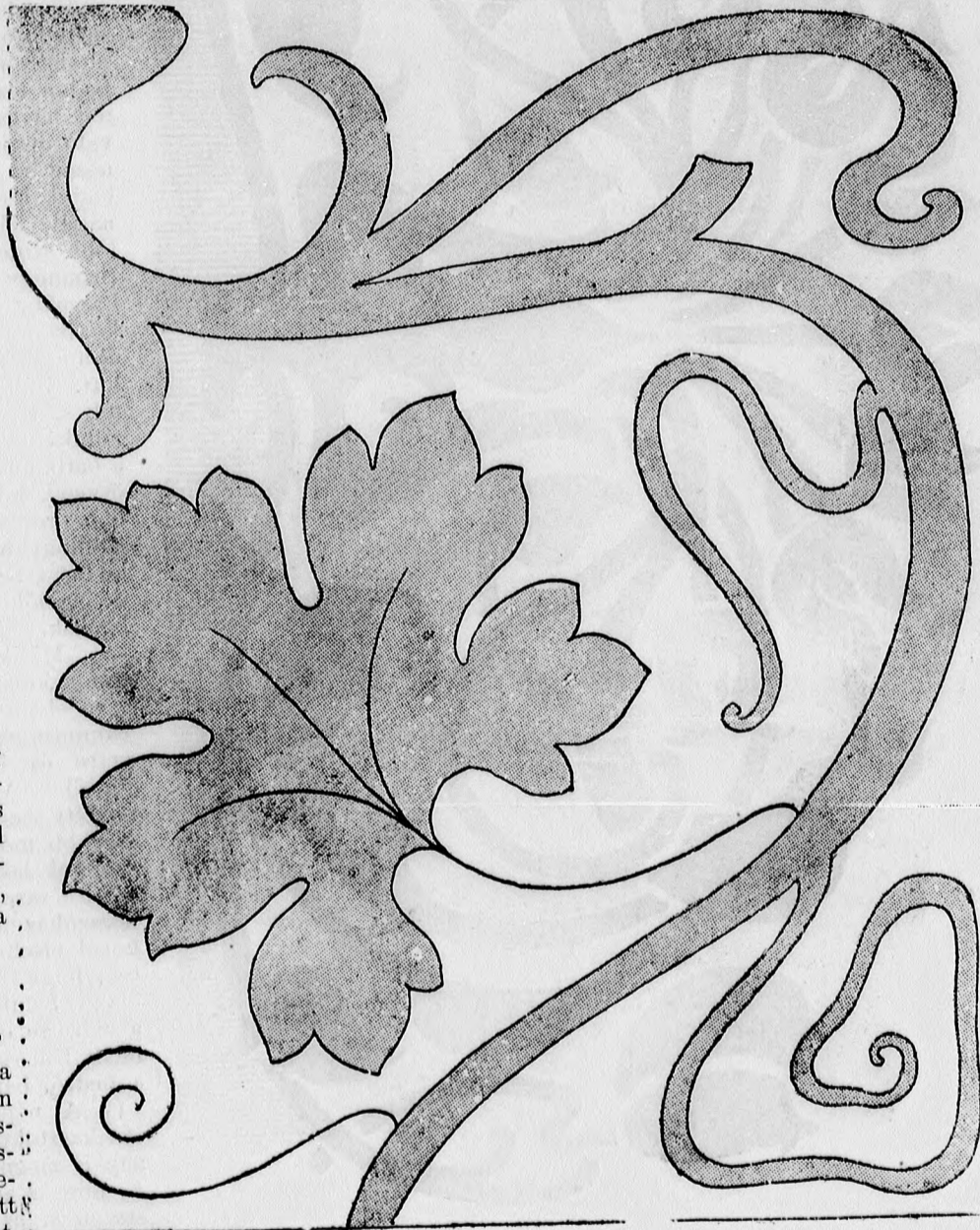
Szóval van elég csipkénk, himzésünk, szövetségünk, minden izlést és igényt kielégítő, nem kell külföldi dolgok után vágyunk és kapkodunk, használjuk és örüljünk a magunkénak.

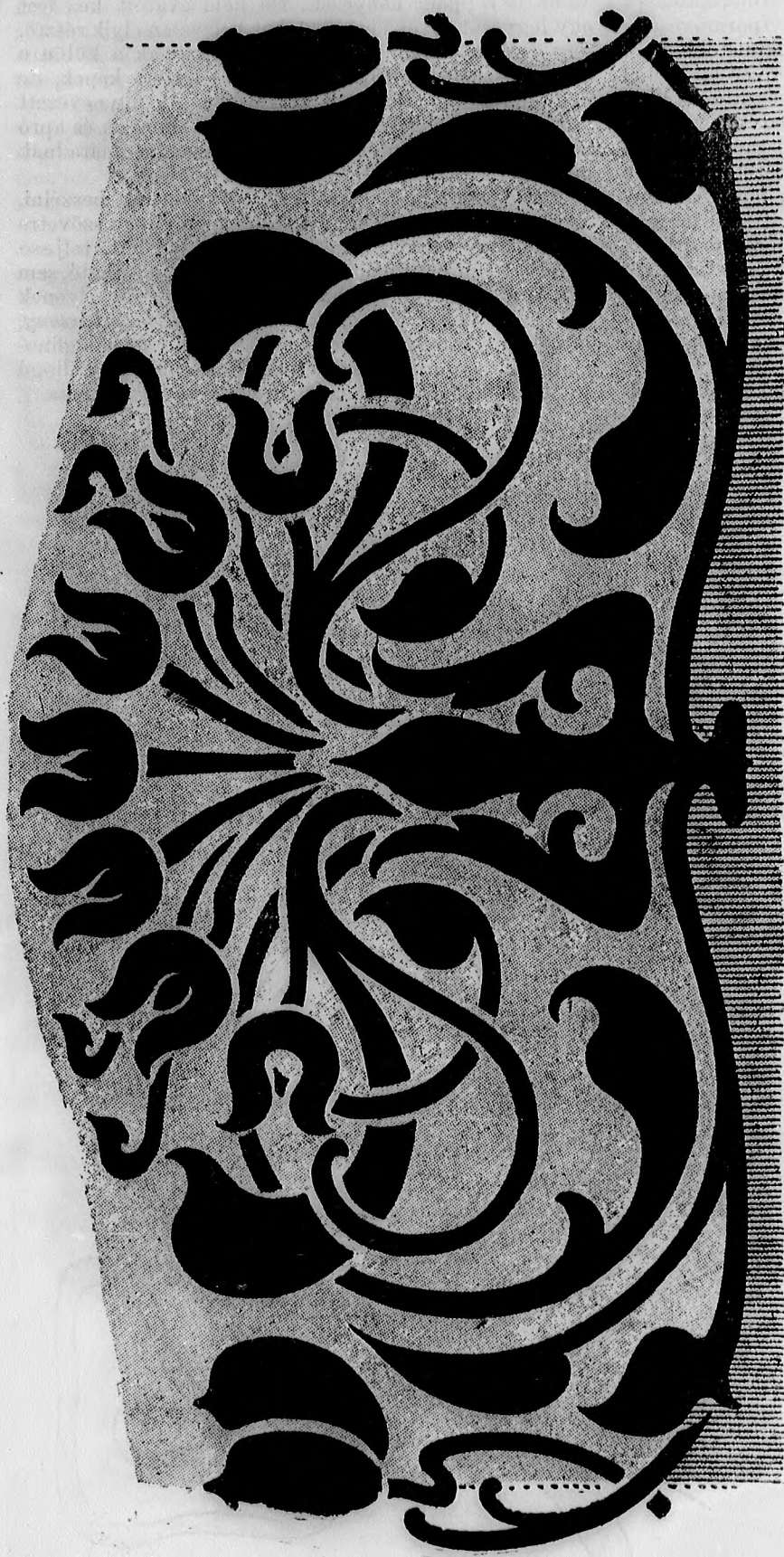
A szövetségéről.

Szövetség alatt a női kézimunka körében többnyire selyemre festett akvarell- vagy guas-festékekkel készített képeket értenek, vagy égetett és festett bársonyokat, esetleg gobelineket.

Bár ezek helylyel-közzel igen szép, néha művészi munkák, nagyon könnyen romlanak, vagy legalább is roppant kényesek. Ha nem avatott kéz fest egy legyezőt és sok sűrű festéket ken valamelyik részre, úgy az csakhamar lepatog. Tartósabbak a külön e célra használt hígítóval (kötszerrel) festett képek, de nagy jártasságot kíván a kezelésben. Az ugynevezett *heliósz-festékekkel* festett függönyök, zubbonyok és apró toilette-cikkek szintén jó ideig szépen megmaradnak gondos tisztítás és mosás mellett.

De ha *tartós* szövetségéről akarunk beszélni, úgy azt értjük alatta, hogy a festés nem mint a szövetre alkalmazott valami, hanem vele egygyé lett, teljese átítatva, sem napsugár által el nem homályosítható, sem víz által ki nem mosható festést alkotott. Ilyenek az iparművészeti munkák között a *lángolt bársony*, mely magyar találmány és ezzel az eljárással a legfinomabb és legdurvább szövötteket festhetünk be csillogó gyöngyházzsinüvé, és az ugynevezett *batik*-technika.

Az előbbi feltalálójának titka lévén, nem ismerjük a csinálási módját, csak annyit, hogy gépekkel készül és vegyszerekkel edzik és pácolják a szép hatásokat a lágy selyemplüstre és bársonyra, ugyancsak szintén a szőnyegvastagságu szövetekre is.

A batik-technikáról elmondunk mindent, a mit eddig tudunk, úgy annak készitési módját is, lévén az a célunk, hogy e szép munkát magyar hölgyek is minél szélesebb körben gyakorolják.

A batikozás módja a következő:

A diszitendő szövetet ott, a hol eredeti színét meg akarjuk tartani, valamely anyaggal borítjuk. Szükséges azonban, hogy ez annyira tapadjon, hogy a folyékony festéktől, melybe a szövetet belemártjuk, az eltakart részeket megvédjé. A szabadon maradt részek a festék színét felveszik. A szöveteknek illetően való diszitése nagyon régi és különösen az Indiai óceán szigeteinek, leginkább pedig Jáva lakói használják. Jáva Holland-India legkiválóbb szigete. Itt a batikteknika már tizennégy évszázaddal ezelőtt is használatos volt. Jávában a batikozást miúdig asszonyok művelték és a családban anyáról-leányra szállott. Ezáltal olyan gyakorlatra tettek szert, hogy méltán érdemlik ki munkájukkal csodálatunkat. Náluk a batikművészet nagy tekintélynek örvend, művelői általános tiszteletben részesülnek. Míg a szövést alacsonyabb néposztály női végzik, addig a batik-szövetek készítésével a legelőkelőbb asszonyok foglalkoznak.

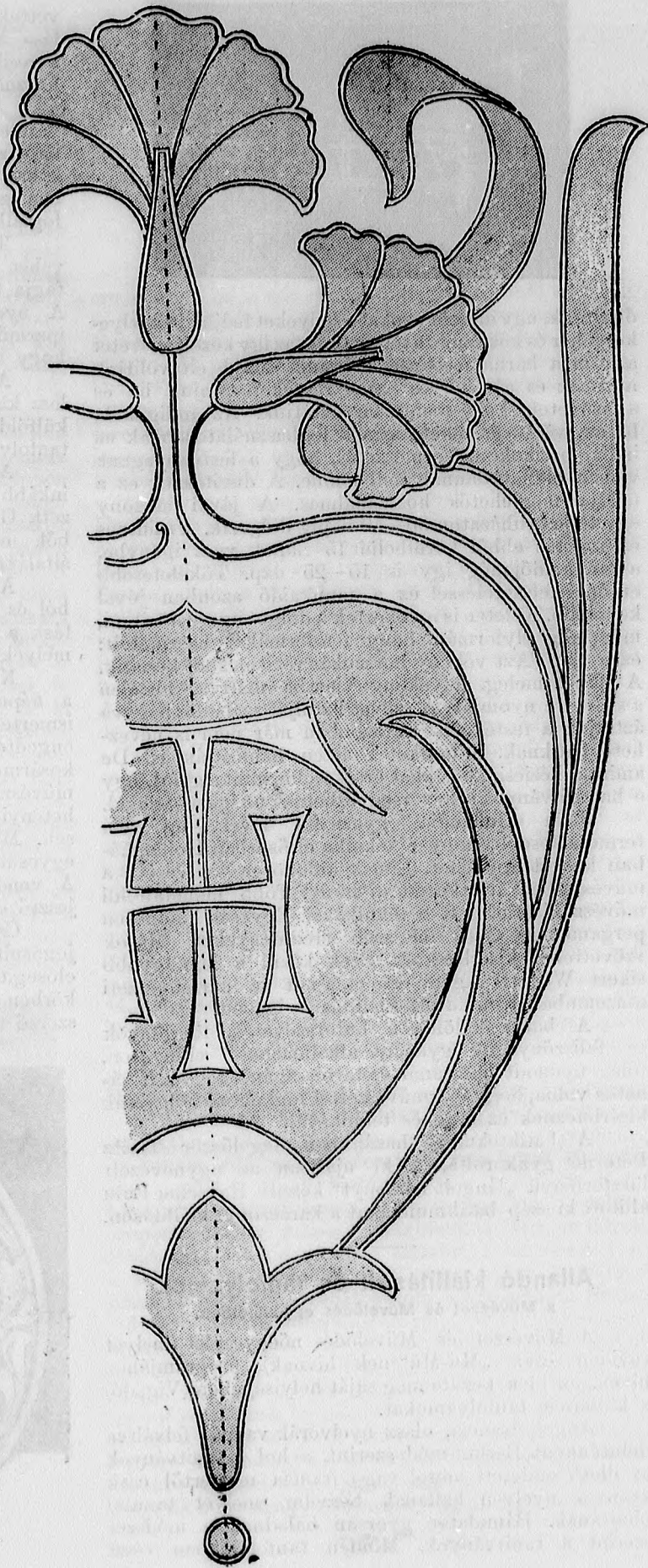
Másik jóval egyszerűbb diszitési módnál, mely szintén ugyan ezen elven alapszik, vékony rétegű bambuszszeleteket varrtak a szövetre és így áztatták a festék-füldőbe. Az eltakart rész a szövet eredeti színében maradt. Még egyszerűbb módot használtak az Arveszigetek lakói. Ők panduslevelekből szőtt sarongjait (törülközőalakú hosszukás kendő, melyet a cipő körül viselnek) oly módon diszítették, hogy több, kisebb, különböző alakú bambuszszeleteket felvarrtak a szövetre és az füst fölé tartották, miáltal a szabadon maradt részek a füsttől barnás színt nyertek.

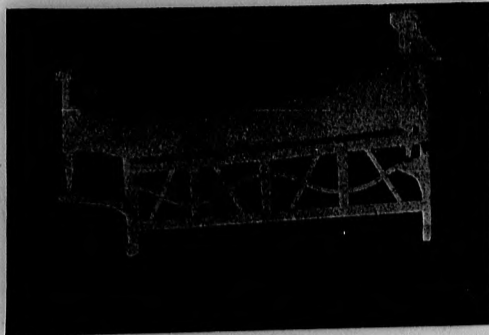
A népesség Jávában ősidők óta kasztokra oszlik. Ez még mai nap is megnyilvánul a ruházatban. A míg az alacsonyabb néposztály asszonyai az u. n. loerig-et viselik és a használt nyomtatott diszítés csak sávokból és négyzetekből áll-

hat, addig a magasabb osztályok női és férfiai batikos ruházatát hordanak. A batikozásnál lényeges, hogy a fődésre használt anyag erősen tapadjon a szövet szálaihoz, a festéket fődött részeken behatolni ne engedje, a festés után pedig jól el lehessen távolítani. E célra legalkalmasabb a viasz, akár mint méh-, növényi- vagy ásványi-viasz, akár mint ozokerit. Mindnek az a tulajdonsága, hogy alacsony hőmérséknel 60 C°-nál olvad, folyékonyvá válik, a szövetbe, melyet védenie kell, teljesen behatol és könnyen el is távolítható és foltot nem hagy hátra. Sem az enyv, sem a gyanta, sem a keményítő eme tulajdonságokkal nem bír és így a viasszal egyik sem versenyezhet. Az adott szövetre, mely Indiában kizárólag kattunból áll, rárajzoljuk a kívánt rajzot.

A szükséges viaszt legcélszerűbb tágas edényben kis gáz-tűzhelyen melegíteni, hőmérséklete azonban a 110–120 C°-t túl ne lépje. A folyékony viaszból kis kannaalakú, vékony kifolyó csővel ellátott edénykével, az u. n. tjtantiggal kimérünk és a csövön keresztül a rajz körvonala szerint folytatjuk az olvasztott viaszt. Ehhez a munkához természetesen sok gyakorlat és biztos kéz szükséges. A tjtantig vékonyrézbádógból készül és a könnyebb kezelhetés céljából bambuszszárhoz van erősítve. A mint a viasz a szövetre ér, megkeményedik és így a rajz helyessége könnyen ellenőrizhető. Különböző vastagságu vonalakhoz különböző vastagságu csövecskével bíró tjtantingot használunk. Vannak olyan edénykéik is, a melyekből egymás mellett több csövecské ágazik ki. A közben maradt nagyobb felületeket azután a folyékony viaszba mártott keskenyebb vagy szélesebb ecsettel vonjuk be, ugyancsak a szövet visszaját is. Ha a kívánt helyeken a szövet viasszal van bevonva, akkor a festékanyagot tartalmazó nagyobb edénybe helyezzük. A festőfolyadék hőmérséklete oly alacsony legyen, hogy a viasz le ne olvadjon a szövetről. A festékben annyi ideig marad a szövet, a míg a festőanyag bele nem hatott. A szín maradandó, mert a festőanyag nemcsak a felületen van, hanem teljesen átjárja a szövetet. Ezután megszáritjuk és a viaszt eltávolítjuk. Az indiai módszer szerint ez úgy történik, hogy a szövetet forró vízbe mártják, ennek melegétől a viasz megolvad. A hollandusok ezt vegyszerekkel eszközlik, melynek összetételét hosszas kísérletezés útján állapították meg.

A bársony- és plüsszöveteket gőzzel fűtött hengerekben szárítják, hogy azok eredeti tényüket és állapotukat visszanyerjék. Mint már említettük, Jávában csak kattunszöveteket használnak. Csodálatos hatást érnek el azáltal, hogy a keményedő viaszréteget ötleterűen megtörik, miáltal villámszerű repedések támadnak, a melyen a festőanyag kisebb-nagyobb mérvben beszivárog és márványos erezetű rajzot ad. A leolvadt viasz rájszulya könnyebb lévén a víznél, a felszínén gyűl egybe és onnan egyszerűen lemeríthető. Más-más szín számára, más-más festő edényt használunk. Ha pl. fehér, kék és barna színt

óhajtunk, úgy először azokat a helyeket fedjük le, melyeket fehér és kék színre terveztünk, az így kezelt szövetet azután a barna festékbe mártjuk. Majd eltávolítjuk a viaszt és a fehér és barna részeket vonjuk be és a szövetet kék festékben áztatjuk. Az indigókék, barna, vörös és fekete szín a leghasználatosabbak az indiai batikokon. Természetes, hogy a festőanyagoknak vízben oldhatatlannak kell lennie. A diszítésnek ez a módja meglehetősen hosszadalmas. A jávai asszony egy teljes ruházaton 30—40 napig dolgozik. A színezés és szárítás ebből körülbelül 15 napot vesz igénybe, a munkaidő még így is 15—25 nap. Tökéletesebb európai felszereléssel ez a munkaidő azonban jóval kevesebb. Keleten is igyekeztek a dolgot egyszerűsíteni, mégpedig olyformán, hogy fémformákat használtak: ez a tjap. Azt vékony hosszukás rézlemezéből készítik. A tjapot meleg, folyékony viaszba mártva, hirtelen a szövetre nyomják. A szövet hátulját szabadonhagyva áztatják a festékben. Ez azonban már nem is nevezhető batiknak. A batikot Keleten hamisítják is. De amint a kézi csipke sokkal értékesebb, mint a gyári, úgy e hamisítványok sem versenyezhetnek az igazi batikokkal.

Jáva Hollandia gyarmata lévén, mi sem természetesebb, hogy a technika elsősorban Hollandiában keltett figyelmet. Ennek különösen kedvezett a művészetben keletkezett új irány. Több németalföldi művész kísérletezett e technikával. Egyesek különösen pergamenen érték el szép eredményeket. Mások szövettel kísérleteztek. Ezek közül a legnagyobb sikert Wegerif Agáta érte el, a mit az iparművészeti múzeumban bemutatott kiállítás is igazolt.

A batik különösen butorszövetek, függönyök és faliszőnyegek gyanánt alkalmazható előnyösen, főleg nyugodt hatásánál és tartósságánál fogva. Kívánatos volna, hogy iparművészettel foglalkozó hölgyeink kísérletezzenek ez érdekes technikával.

A batiktechnikát hazánkban legelőször Treitz Péterné gyakorolta, a ki újabban az ugynevezett lüszterfényű „lángolt bársonyt“ készíti. Rauscher Lulu állított ki szép batikmunkákat a karácsonyi kiállításon.

Allandó kiállítások és tanfolyamok

a Művészet és Művelődés egyesületben.

A Művészet és Művelődés nőegyesület (melyet röviden csak „Mű-Mű“-nek hívnak), programjához híven, az idén kezdte meg saját helyiségében (Vigadó) a különféle tanfolyamokat.

Angol, francia, olasz nyelvórák vannak felváltva délutánként Berlitz-mód szerint, a hol a tanítványok az illető született angol vagy francia mestertől csak azon a nyelven hallanak beszélni, melyet tanulni óhajtanak. Bámulatos gyorsan haladnak e módszer szerint a tanítványok. Minden tanfolyamban részt

vettek huszonöt-harmincan. Az olasz nyelv gyakorlása különösen ajánlatos, mert hazánkból is sokan keresik fel Adria partjait, a hol e tudásuknak nagy hasznát veszik.

Az iparművészeti tanfolyam, melyet Treitz Péterné vezetett, szintén nagyon élénk volt. A délelőtti órákban, a világos helyiségekben a legkülönbözőbb technikákat sajátíthatják el hölgyeink, melyekkel lakásukban izléses munkákat készíthetnek vagy pénztkereső foglalkozást találnak általa.

Tekintve a tanfolyam olcsóságát, könnyen részt vehet bennük bárki is, egy család két-három leánytagja tanulhat minden nagyobb megerőltetés nélkül. A nyelv-tanfolyamok négy-öt korona havonta, az iparművészeti pedig nyolc-tíz korona, a szerint, hogy tagja valaki az egyesületnek vagy nem.

A következő időben vízfestészeti tanfolyam lesz külön, komáromi Kacz Endréné vezetésével és a külföldi szabad iskolák módszerével rajz- és festészeti tanfolyam Kalivoda-Kata oktatása mellett.

Az egyesület a karácsonyi kiállítás után — mely inkább bazárszerű volt — állandó kiállításokat rendezett. Gyűjteményes kiállítás volt Kalivoda Kata képeiből, mely e nagytehetségű fiatal művésznőnek általános elismerést hozott.

A képképzőművészet mellett iparművészeti tárgyakból és női kézimunkákból is rendeztek állandó kiállítást, a hol a legújabb női munkákat mutatták be, melyek olcsó áron voltak megszerezhetőek.

Nagy elismerés illeti még az egyesületet, a miért a népművészeti és házi ipari különféle terményeket ismertette és kiállította. A mennyiben a hely megengedte, felváltva voltak ott nagybányai sásfonatu kosármunkák, ugyszintén vasmezei kákából fonott művészies alaku tárgyak. Epp úgy helyet találtak a hetényi suprika-varrások, mint a zólyomi stb. himzések. Mind e tárgyak megrendelését és eladását az egyesület közvetítette csekély kezelési százalékkal. A vendéglátó napokon tartott zene- és ismeretterjesztő előadások meghódították a közönséget.

Csak ily módon van egy női egyesületnek létjogosultsága, ha minden rendelkezésre álló eszközzel elősegíti a művészetek és művelődés minél szélesebb körben való elterjedését, munkára serkent és pénz szerző munkára oktat.

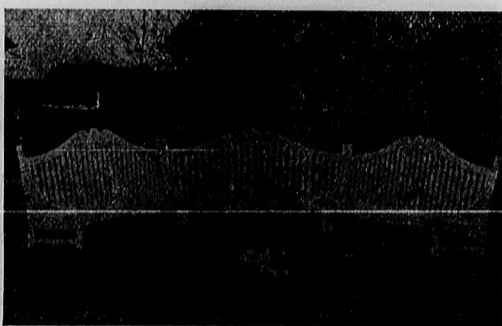

Művészeti hírek.

Amatőr-kiállítás. Az Iparművészeti Múzeum az ősz folyamán a budapesti amatőr-gyűjtők tulajdonában lévő műtárgyakból kiállítást rendez. A kiállítás az iparművészet minden ágára kiterjed: kiállítható ötvös- és egyéb fémmunka, akár egyházi, akár világi célra készült, ékszer, metszet kő, zománc, bronz, fegyver, vasmunka, tubákszelence, üveg, porcellán, agyagmunka, szőnyeg, szövet, csipke és legyező, de csakis ha 1850-nél régebbi időből való. Festmény és szorosan vett szoboralkotás a kiállításból ki van zárva. A Múzeum igazgatósága az ismertebb gyűjtőknek már szétküldte a meghívót. Közülök eddig részvételüket bejelentették: *Érnst Lajos, Glück Frigyes, Giergl Kálmán, Herceg Mór báró, Herman Béla dr., Kohner Adolf dr., Sváb Nándor és Strasser Sándorné.* A kik meghívóra igényt tartanak, kérésüket az igazgatóság készséggel teljesíti. A kiállítókat semminemű költség nem terheli.

Szobrok. A *Vörösmarty-szobor* alkotói: *Teles Ede* és *Kallós Ede* most mintázzák a monumentális emlék legfőbb részét, a költő alakját. Az emlék voltaképpen két részből fog állani, a talapzattól, a mely zengő Szózatot ábrázolja és a fölé kerül a költő alakja. Vörösmarty korszerű magyar ruhát visel s egy padon ülve, szorongva hallgatja az alant éneklő tömeget. A pad tervét a szobrászok kiváló társa, *Márkus Géza* műépítő tervezte. A művészek a mintát nemsokára leszállítják Kárrarába, a hol már elkészültek a talapzat márványba faragásával. A szobor leleplezését ez év őszére tervezik. — A balatonparti birtokosok és nyaralótulajdonosok *Széchenyi Imre* grófnak, a ki elévülhetetlen érdemeket szerzett a vidék fejlesztése körül, Balatonföldváron, a nagy parkban díszes emléket állítanak. Az emlék elkészítésével *Radnai Béla* szobrászt és *Gondos Imre* építőművészt bízták meg, voltaképpen *Széchenyi-padjá* lesz, a melyet a grófnak mellszobra fog ékesíteni. A szobrot bronzba öntik, a padot pedig magyar termésköböl faragják.

Rembrandt-terem a Louvreban. A kik Párisban megfordultak, bizonynyal legkedvesebb emlékeik közé számítják a Louvreban eltöltött órákat. A sok ránk tóduló benyomás elrendezése sok idő fáradságos

eredménye, de a mit elfedni bizonynyal senki sem fog, a ki egyszer meg fordult ott a Louvreban, az a Rubens-terem. Mindaz, a mit a nagy mester, az örök időközön élő művész szépet alkotott és Franciaország birtokában van, ott egy helyen van összetömörítve és a legragyogóbban elrendezve. Valószínűleg ennek a teremnek az állandó látogatottsága okozza, hogy hasonló módon most Rembrandt műveit is egy terembe gyűjtik össze, a mi mérhetetlen nagy előny a látogató és bámuló közönségnek. Még ha egyik kép jobban is megkapja, mint a másik, sokkal kellemesebb és értékesebb a gyűjtemény, ha ugyanannak a mesternek különböző időkből való műveit egy helyre gyűjtik. Sajnos, már a Louvreban sincs annyi hely, hogy kellő nagy terem állana ilyen művész-óriásnak rendelkezésére, de ez a terem, mint párisi levelezőnk jelzi, mégis csodálatosan sikerült. A terem legszebb képe, *Betsába*, Lacaze párisi szegényorvos adományja. A katalógusba úgy szerepel, hogy *Nő a fürdőben*, de még az eredeti modeljéről is biztos adatokat ad a festő. Hendrikje Stoffels a neve annak a remek szép asszonynak, a kiről a művész azt állította, hogy hozzá hasonló széppel nem találkozott soha az életében. Meg is örökölte gyakrabban és el sem hinné az ember, hogy a bánatos, könnyes arcú Betsába, a kinek szemében ott ül fájának minden melankólikus bája, ugyanaz, mint a csábos szép kacér nő, a ki a másik képen élénk mosolyog. Össze-vissza a Louvreban 22 Rembrandt-kép van. Egész Franciaországban 68. A leggazdagabb Anglia, a hol 128 Rembrandt-képet őriznek, Németországban van 104, Oroszországban 44, Hollandiában 27, az Egyesült-Államokban 24, Svédországban 11, Dániában 6, és Spanyolországban 1, a mi Szépművészeti Múzeumunkban 3. Mindenesetre ez az újítás nagyon kellemes és ennyi szép Rembrandt-képet együtt látni igen nagy műélvezet.

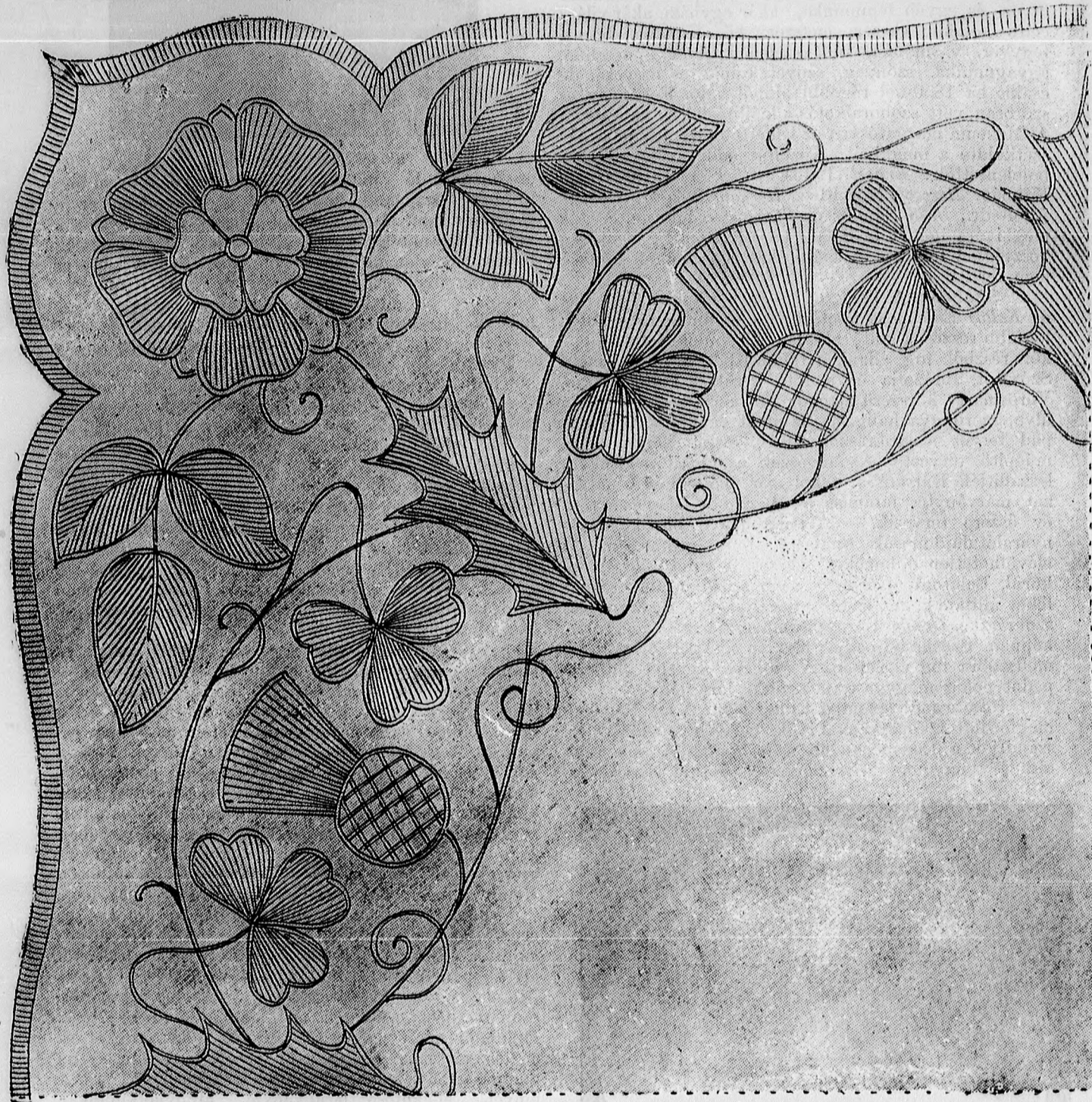
Japán és kínai kiállítás. Nagyon érdekes és értékes látivaló az a kiállítás, a melyet *Gáspár Ferenc dr.*, az ismert világjáró rendezett Károly-körut 19. szám alatt japán és kínai disztárgyakból. A messze Kelet bámulatos iparművészetnek ennyi remekét ily izléses csoportosításban a liegei világkiállítás óta nem láttuk. Mindenki nézze meg ezt a tárlatot, a kit érdekel ez a felséges művészet és a ki olesón akar hozzájutni pompás érzéssel összeválogatott alkotásaihoz. Bronzművei, elefántesontfaragványai, aranylakkmunkái, himzett szőnyegek, akvarelljei, himzett képei, mind valódi remekbe készültek. És minden darabon rajta van a művész egyéni bélyege, mert Japán és Kína iparművészetének éppen az a fővirtusa, hogy nem ismeri a gyári munkát, hanem egy évezredes művészi kultúra hagyományain nevelkedett, nemzedékről-nemzedékre megerősödött érzék, izlés és technikai készség dolgozik minden egyes bronzon, vázán, vagy szőnyegen.

A minták átrajzolása

A kik nem gyakorlottak a szabadkézi rajzban, azoknak hozzuk az átrajzoláshoz szükséges utasításokat is. A mintáknak átrajzolása a festendő anyagra

ható, világos bársonyra grafitporral, sötétre krétaporról dörzsölünk át. Selyemre, fára pedig legcélszerűbb előbb egészen áttetsző kopirpapírra vagy vászonra átrajzolni a mintát és akkor a vászon alá fekete (fehérhátú) grafitpapírt téve kötőtűvel, finomra hegyezett

különböző. Mindig attól függ, mire akarjuk átvinni. Porcellánon, majolikán akkor legszebb a rajz, ha ónpapíron szurjuk át a mintát finom tűvel. Miután pontosan ráigazítottuk a simulékony staniolt, grafitporba mártott vattával többszörösen átkeféljük és ezután kontur feketével az ismert módon kirajzoljuk. Ez az átszurkált rajz eljárása a bársony festéshez is használ-

irónnal vagy rajztűvel átnyomni. Sötét selymekhez fehér grafitpapírt veszünk. Végül megemlítjük a gáz, krepdősin, faille de ecosse, egyáltalán az áttetsző szövetekre való rajzolást, mely a legkönnyebb, mert csak ráfektetjük a szövetet a rajzra és finom vonásokkal utána húzzuk. Ez utóbbiaknál különösen ügyeljünk a rajzra, mert a megtörtént hibákat nehéz kijavítani.

Kiadótulajdonos: Bákosi Jenő Budapesti Hírlap Ujságvállalata (igazgató: Zilahi Simon, a ki egyuttal a szerkesztésért is felelős). Budapesti Hírlap nyomdája.